

Valódi kenyér

Alexa Károly: Magyar Zsoltár című válogatásáról

Mélyzöld színű, puha borítójú két kötet ez a különös zsoltároskönyv. A válogatás a Kortárs Kiadó gondozásában jelent meg. A kötetek picik, olyan kézbevaló imakönyvformák. Igen, imakönyvek. Talán messziről derengő emlékeinkben, esetleg szakkönyveink, szépirodalmunk mögött, között megbújva, nagyszülők sápadt, ráncos kezébe csomagolva találunk valami hasonlóra, hogy az analógia élhessen. Mintha, kifáradt, elrongyolódott valóság lenne az. éj éra van beköszönőben. Valaki pedig ezt a kifáradtat keltegeti, ezt az elrongyolódottat kötözgeti.

A két kötet nyugodt színébe halványan merülve, mintegy azok tetején úszva ezüst betűk, és egy *Banga Ferenc*-grafika. Lassan egymásba fonódni készülő (vagy épp egymást elengedő) kezek. Nem szorítanak, csak tenyér a tenyérben. Michelangelo két összeérő ujjja a sixtusi kápolna falán. Élet az Életből. Ott két csupasz kéz, itt két csipkébe bújtatott. A folytatás? Az őseredet óta felöltöztetett embervalónk?

A Baraka, világok arca című filmet pár éve játszották. Ezerarcú világunk néhány tekintetét, mimikáját, gesztusát tárja a néző elé. Szavak nélkül, csak zenével. Van benne egy igen kedvelt részem. Az egyik számomra ismeretlen törzs varázslója teljes harci díszben, valahová a nagyon távoliba merülve, lándzsájával kezében ugrál. Ahogy mi is egykor testnevelésóráinkon. Nyújtott lábbal, egyenletes ütemben. Hívja, beszippantja a gravitáció könnyörtelensége újra meg újra. Nekilendül konokul, újra meg újra. Egyetlen pont van, amikor egészen kinn, fenn van. A pont a töredékidő töredékeiben sem mérhető. És mégis, ezért a húsz centire való kiszakadásért megint és megint nekilendül.

A magasugró lécs felett hidalása ez, előtte a megfeszített koncentrált nekifutás, utána a huppanás.

Töredékidők, tört üveg észrevehetetlen porszilánkjai jutottak és jutnak nekünk, hogy kiszakadjunk. Ma, azt hiszem, hibázunk. Bírni akarjuk az időt, a teret, az embert, teljesebben, mint bármikor. A töredékidőkre nem jut időnk.

Alexa Károly válogatásával kézen ragad minket, megálljra int szelíden. A könyvecskék zakózsebben, vagy egy köznapi retikülben megférnek mindennapi, hasznos dolgaink között (személyazonosság, zsebkendő, pénz, szemüveg...).

A válogatás a címadó verssel kezdődik, *Dsida Jenő Psalmus Hungaricus*ával. Súlyos évtizedek után újra nagyon elevenen köszön vissza ránk a kijelentés: „Vagy félezernyi dalt megírtam, / s e szót: magyar, még le nem írtam.” Nemrég bátorság volt magunkat valaminek (pl. a világ értékes mozaikkövének) és valakinek (*Hungaricus*) mondani. Ma valamiségünk világmozaikba illesztődése mintha maga alá temetné valakiségünket. Ami nemrég bátorság volt, ma szégyen lett. Irodalmunkban erről vallani: fióknak, archivumoknak szánt örökség. Valamiségünk és valakiségünk közti hajszálrepedésen pedig a hézagkitöltők között ott a Zsoltár. Ez az évszázadok óta mélyen hallgatva kiáltó gyűjtemény.

Gyűjtemény, amely a magyar toll alatt anyanyelvünkön szólított meg minket már lassan fél ezer éve. Apró palló volt még csak az Apur kódex recitálása: „Babilonnak folyói felett ott ültünk és sírtunk, mikor megemlékeznénk Sionról”, aztán nőtt, kinőtte magát, lett belőle hidacska, a parafrázisban megszólaló új zsoltáros, *Balassi* hidacska: „Mint a szomjú szarvas, kit vadász rettentett, Hegyeken völgyeken széllal mind kergetett, Ríh, leh, s alig vehet szegény lélegzetet, Keres kútfejeket”, *Szenci Molnár*, az utász megható biztonságával felverte az első hidat: „Ez földön ti minden népek Az Istennek örvendjete, Előtte szép énekekkel, szolgáljátok őt víg szívvel.”

A híd egyben a másik kötethez is vezet. Két kortárs költő (*Veress Miklós* és *Csanádi Imre*) verse öleli át a verseket a 17. század elejétől máig. A nyitó vers A CLIII. zsoltár címet viseli: „Psalmus: százötvenkettő, aztán hallhat a költő fontos csak ami támadt léleklángjából: zsoltár azt zengem most utánad Albertus Molnár”. Teljes zsoltároskönyvünk

háromszázötven éves fészekalja dalol a lapokon. Századok tisztító tüzei: „E tűz által, majd amaz erősebbek Eltávoznak: jobbak lesznek s kisebbek;” versel *Pálóczi Horváth Ádám*. A zsoltáros alaphelyzete a kisebbség, az ember eredendő állapota. Ma épp ellentétesen: növünk, növünk a saját súlyunk alatt. A büszke lázadó, *Ady*: „Te ültetted, Te vénítettél, Virágoztam, ahogy akartad, mit akarsz még: virágozzak, vagy rontva haljak?” A zsoltáros, a kérdező, a nyitott, a magáról lemondott, hacsak pillanatokra is, álarc mögül kibújt mindannyiunk.” És kinek adott annyi bús szerelmeket, szerelemek bűnét és gyászt? s hogy bűn és gyász egysúlyu legyen, eleve elosztott számodra szépen derűt és borút, sorsot és véletlent, világ nyomorát, ínséget, háborút, mindent a lelkedre mért öltöny gyanánt: – úgy van! – medítál Babits férfihangú zsoltárosa. Felrúgott, letagadott harmóniánk ez? „Igen. Igen. Ne higgyük el hát barátaim, hogy lapdák helyett ökleinkkel lapdázunk! Mindent meg kell simogatni, a hiénákat, a békákat is.” Ilyet csak a mélységekben megfürdőzött ember tud leírni, az akár csak pillanatokra kiengesztelődött ember, mint *József Attila*. *Füst Milán* is tanítást kér: „Taníts meg rá, hogy újra áldjalak S feledjem el, hogy nem találtalak. Oh add, hogy elfeledjem ezt az életet!” *Kányádi Sándor* folytatja a gondolatot zenélő magyaros soraival *Kőkoporsó* c. versében: „a világnak oly szegletén élünk ahol csak holtunkban adják ki a bérünk.”

Segédeszköz ez a könyvecske megannyi versével, mint szépszüléink zsoltároskönyve. Bárhol, bármikor felcsapható. Megszólal az ember, a történelem, létezésünk tér s idő nélkülivé válik. „Aki több napi éhezés után kenyérre gondol: valódi kenyérre gondol.” – vall *Pilinszky*. „És sorolhatnánk véget nem érően a magyar kultúra, művelődés, irodalom megőrző és továbbörökítő gesztusait.” – olvashatjuk az utószóban.

Keveset éheztünk ma még, vagy nem valljuk be éhségünket. Mert csak az éheseket lehet kielégíteni, a szomjasokat lehet megitatni.

Alexa Károly így búcsúzik: „Ha az Olvasó azzal a jó szándékkal fogadja és forgatja a *Magyar Zsoltárt*, amilyen örömmel böngészte össze, másolta, rostálta a könyv szerkesztője ezeket a régi és új verseket akkor az ajándék közös, akkor áldás van a munkán.”

KISS ANTAL

Nyelv és nevelés

Idegen nyelvi nevelés a HKT program alsó tagozatán

Az a pedagógiai szemlélet, amely az egyoldalúan ismeretközlő módszer helyett a személyiség komplex formálásának igényével lép elő, ma már elfogadottnak tekinthető. Eszerint a tananyag nem öncél, csak eszköz a világban való jobb tájékozódás elősegítésére, arra, hogy az ember megértse helyét társadalmi-tervezési környezetében, s hogy aktívan vegye ki részét annak alakításából. A Humanisztikus Kooperatív Tanulás (HKT) program egyértelműen megfogalmazza a környezetével összhangban élő, kiegyensúlyozott és kreatív embereszményt. Milyen feladatokat vállalhat magára ebből az idegen nyelvi nevelés? Az alábbiakban egy nyelvi-nevelési koncepciót próbálok meg körvonalazni, és kiemelni az ismert és érvényes módszertől való tartalmi eltéréseit.

Az első lecke

Nyomtatott alakokat ábrázoló kartonlapokat adunk az órán a tanulónak. A rajzokon egy-egy „jelenethez” szükséges tárgyak és személyek vannak témakörök szerint. Például egy játszótér építéséhez szükséges tárgykészlet; egy ebéd hozzávalói; utazás köz-